

Jyväskylän taidemuseo

- Jyväskylän taidemuseon kokoelmissa on jyväskyläläistä ja keskisuomalaista 1900- ja 2000-lukujen kuvataidetta, erityisesti kotimaista ja kansainvälistä grafiikkaa
- lehtileikearkisto, kuva-arkisto, käsikirjasto
- intranet-tietokanta taidekokoelmista

Keski-Suomen kuvataiteen historiaan liittyviä aiheita

Jyväskylän seutu tarjoaa oivallisen ympäristön tutkia nimenomaan keskisuomalaista taide-elämää niin lähimenneisyydessä kuin kauempana historiassa. Taidemuseon ohella yliopiston hallinnoimat taidekokoelmat tarjoavat runsaasti kiinnostavaa, mutta heikosti tutkittua aineistoa.

1. Jyväskylän taiteilijaseuran historia 1981- nykyaika (aiemmin tutkittu vuodet 1945-1980)

2. Jyväskylän Kuvaamataiteellinen kerho 1947-1963 (järjesti mm. kuvataidekursseja Korpilahdella)

3. Hyrkkölän taiteilijasiirtola, Korpilahti työskenteli 1910-1920-luvulla mm. Yrjö ja Lyyli Ollila, Uno Alanko, Eero Järnefelt, Per Åke Laurén, Eemu Myntti, Eva Gylden, Werner Åström, Ilmari Soikkanen (HUOM! Tiedoston lopussa laajempi esittely Hyrkkölän taiteilijasiirtolasta.)

4. Keski-Suomen Taideseuran toiminta 1910-1924

5. Nina ja Fredrik Ahlstedt Korpilahdella

6. taiteilijoita Keski-Suomessa

esim. - Väinö Hämäläinen: Kuhmoinen

- Eero Järnefelt: Jämsä, Korpilahti, Keuruu
- Wilho Sjöström: Viitasaari, Saarijärvi
- Magnus Enckell: Saarijärvi

- keskisuomalaisten kuvataiteilijoiden vanhinta polvea: Hannes Autere, Carl Bengts, Alvar Cawén, Oskar Raja-aho, Jonas Heiska, Edvin Hämäläinen, Juuso Putro, Urho Lehtinen, Matti Särkkä

7. Jyväskylän seminaarin ja lyseon opettajat, jotka työskentelivät kuvataiteen parissa esim. Hilda Söderström, Edla Soldan, Aurore Hirn, Emil Kaistinen

8. **graafikoita** 1960-luvulla: Simo Hannula, Viktor Kuusela, Frans Toikkanen, Vappu Heiska, Olavi viherlehto, Lauri Poikolainen, Matti Waskilampi

9. **taidemaalareita** 1960-1970-luvuilla:

Raimo J. Paavola, Pellervo Lukumies, Erkki Hirvelä, Kimmo Jylhä, Veikko Koskinen (ks. esittely tiedoston lopussa), Erkki Santanen, Veikko Mäkeläinen, Unto Hämäläinen, Onni Kosonen, Ulla Virta, Virpi Vanas, Ulpu Ilasmaa

10. **kuvanveistäjiä** 1960-1980-luvulla: Pentti Papinaho, Veikko Hirvimäki, Heikki Häiväoja, Pauli Koskinen

11. **Muita taiteilijatutkimusaiheita:**

Manu Forsblom (1926-2002)

Vappu Heiska (1921-1993)

Unto Hämäläinen (1923-2003)

Onni Kosonen (1920-1999)

Veikko Mäkeläinen (1930-2003)

Lauri Santtu (Järvinen) (1902-1986)

Olavi Viherlehto (1922-1998)

Frans Toikkanen (1926-2008)

Elina Asunta (1913-)

Helmer Selin (1920-)

Muita keskisuomalaisia taiteilijoita, joista tarvittaisiin tutkimusaineistoa:

Alice Kaira, Maija Kumpulainen-Sokka, Anitra Lucander, Outi Markkanen, Veikko Mäkeläinen, Kirsi Neuvonen, Juhani Petäjämäki, Erkki Santanen, Frans Toikkanen, Olavi Viherlehto, Jaakko Valo, Matti Waskilampi

12. **Keskisuomalaisia taiteilija-ryhmiä**

- Fotogenesis-ryhmä
 - nuorten jyvaskylälaisten valokuvaajien ryhmä perustettiin 1980-luvun alussa: mm. Martti Kapanen, Pekka Helin, Mikko Hietaharju, Ilkka Keskinen
 - myös oma lehti (1981-1985), valtion palkinto 1984
- Mänty-Honka-Petäjä (vuodesta 1998)
 - graafikoita, maalareita, kuvanveistäjiä: Mirja Erling, Saara Forsell, Pertti Karjalainen, Päivi Meriläinen, Aino Pajari, Auli Pehkonen, Tuula Ollikainen, Seppo Uuranmäki, Jaakko Valo, Jussi Valtakari
- Tulitukku
 - perustettu 2000-luvun vaihteessa: kaksi taiteilijaa ja pyroteknikko (Virpi Lehto)

13. Muita teemoja:

- Jyväskylän paperipajan ”synty ja kuolema” 1980-1990-luvulla
- Jyväskylän taiteilijaseuran vuosinäyttelyt
- keskisuomalaiset maanviljelijä-taiteilijat
 - esim. Frans Toikkanen, Väinö Rusanen, Yrjö Hakala, Erkki Hirvelä
- ”keskisuomalainen värimaalaus” – mitä se on?
 - lyyrisyys, värimaailma: maalaus - luonto - väri
- sanomalehti *Keskisuomalaisen* keskisuomalaisten taiteilijoiden omakuvien kokoelma
- nykytaide – mitä se on Keski-Suomessa?
 - lista esim. Jyväskylän taiteilijaseuran jäsenistä seuran www-sivuilla
 - kaupunkikulttuurin kuvalliset kerrostumat (esim. graffitit, tagit...)
 - keskisuomalainen ITE-taide
 - kuvataide ja kulttuuriympäristön inventointi
 - keskisuomalainen yhteisötaide
 - kuvataide hyvinvoinnin edistäjänä: tapaustutkimus esimerkiksi Kulttuuriluotsitoiminta
 - kuvataide kulttuuriympäristön muovaajana – julkiset taideteokset, ympäristötaide

- visuaalisen ympäristön muuttuvat elementit
- taidetoimikunnan ja kuvataiteen läänintaiteilijoiden toiminta alueen kuvataiteen hyväksi
- UPM:n kulttuurisäätiön taidekokoelma ja Keski-Suomi
- Keski-Suomen alueen taiteilija- ja kuvataideseurojen (n. 25) toiminta
- taiteilijan arki – tutkimuskohteeksi alueella aktiivisesti toimiva taiteilija
- aluetaidemuseotyö Keski-Suomessa

Taiteilijoiden kesäsiirtola Hyrkkölässä, Korpilahdella, 1910- ja 1920-luvuilla

Hyrkkölän kylällä on pitkä historia, vuoden 1539 maakirjoissa kylälle on merkitty kolme savua, kaksi Kurkela ja Ekonen. Näistä Kurkela on 1686 ruotujakolaitoksen yhteydessä nimetty vänrikin puustelliksi, sitä hallinnoi Henrik J.K.Pistolekors (1765-1835), jonka ansiota on Korpilahden kirkon rakentaminen. Kurkela oli iso talo, jolla oli 7 torppaa: Vähälahti, Sokonlahti, Pirttilahti, Hevonlahti, Norola, Hettee ja Kolula. Kylän keskiössä oli ja on edelleen neljä taloa: Ekonen-Sihveri, josta lohkottiin Vinni vuonna 1568. Molemmat talot jaettiin edelleen kahdeksi 1719. Vinnistä irtautui Kirkonmies, Ekonen ja Sihveri halottiin omiksi taloikseen. Nämä neljä taloa lisä- ja uudisrakennuksineen seisovat tiiviinä ryhmänä mäen päällä peltojen ympäröimänä edelleen. Talorypäs tarjosi ylläpidon kesävieraille 1910-luvulta vuoteen 1959. Vinnissä oli taiteilijavieraita vuodesta 1912. Ekonen auttoi majoituksessa, mutta ruokailu ja saunottaminen keskittyivät Sihverin taloon. Osa vieraina olleista taiteilijoista oli niitä, jotka muokkasivat Suomen taide-elämää kohden uutta aikaa ja modernismia.

Yrjö Ollila kuului Suomalaisten taiteilijoiden edelläkävijöihin – hän oli vaatimattomista oloista lähtenyt kokeilija, joka valmistui Taideyhdistyksen piirustuskoulusta jo 19-vuotiaana ja elätti itseään samanaikaisesti koristemaalarina ja kuvittajana. Hän ja vaimonsa taidemaalari Lyyli Ollila (1888-1958) olivat tiettävästi ensimmäiset taiteilijat, jotka viettivät kesäänsä Hyrkkölässä. He asuivat Vinnissä useaan otteeseen vuosina 1912-1919.

Korpilahdella ja Hyrkkölässä useampaan kertaan oleskellut Uuno Alanko valmistui arkkitehdiksi 1905, mutta jo 1906 hän matkusti Pariisiin taidetta opiskelemaan. Ollilat kutsuivat Alangon Hyrkkölään ja Alanko asettui Vinniin, koska Sihverissä asuivat jo Ollilat ja Järnefelt poikansa Olain kanssa. Alanko oli sangen tuottelias Hyrkkölässä ja vietti siellä myös talven 1918-19 joulun seutua lukuun ottamatta.

Helsinkiläinen taidegalleristi Ivar Hörhammer tutustui Päijänteen seutuun ja Hyrkkölään 1910-luvun puolivälissä; tuolloin hän kiersi talosta taloon ostamassa ryijyjä. Hörhammer toimi taiteilijoiden linkkinä Hyrkkölään ja joskus myös rahoittajana - teokset toimivat velanmaksuna.

Eero Järnefelt oleskeli Sihverin talossa samana vuonna 1918 ja palasi vielä uudelleen 1919. Kuvanveistäjä Eva Gyldén majoittui Sihveriin kevättalvella 1919 Alangon vanhaan huoneeseen. Gyldén teki talvisin kamee-koruja, mutta Hyrkkölässä myös tilaus- ja saviveistoksia. Eva Gyldénin opiskelutoveri ja Lyyli Ollilan ystävä Meri Genetz löysi tiensä myös Korpilahdelle. Muita taiteilijavieraita 1910- ja 20-luvuilla olivat Werner Åström, PerÅke Laurén ja Ilmari Soikkanen (1890-1963). He kaikki olivat täydentäneet opintojaan Pariisissa. Åström ja Laurén toimivat molemmat myös opettajina Suomen Taideyhdistyksen

piirustuskoulussa. Åströmin aiheena oli 1910- ja 20-luvuilla maaseutu ja sen ihmiset, Soikkanen kuvasi enemmän maaseudun asumuksia. Per-Åke Laurén puolestaan maalasi maisemia - helein värein ja puhtaalla paletilla. Myös väkevä ekspressionisti Eemu Myntti työskenteli aika-ajoin Keski-Suomessa, Hyrkkölässä 1919.

Lähde: Teija Isohauta, 2020.

Veikko Koskinen (1930–2011)

Veikko Koskinen oli keuruulainen kuvataiteilija, joka tunnetaan ennen kaikkea abstrakteista töistään. Hän oli syntynyt Ruovedellä, mutta asui Keuruulla 1950-luvun lopulta lähtien. Taidetta Koskinen teki leipätyönsä ohessa. Hän toimi Puolustusvoimien palveluksessa Keuruun pioneerivarikolla, kunnes jäi eläkkeelle 1989. Debyyttinäyttely Koskisella oli Jyväskylässä vuonna 1958, jonka jälkeen hänellä oli lukemattomia yksityis- ja yhteisnäyttelyitä sekä Suomessa että ulkomailla.

Piirtämisestä tuli Koskiselle tapa kouluaikana osana pientä piirtävää poikaporukkaa, jossa he esittelivät piirroksiaan toisilleen. Kuvataide painui kuitenkin sen jälkeen taustalle, ja 1950-luvun alussa Koskinen kokeili valokuvausta voittaen Kamera-lehden vuosikilpailun. Valokuvauksen parista hän siirtyi teatterialan opintoihin, ennen kuin vaihtoi lopulta opiskelemaan Työväenopistossa piirustus- ja maalausluokalla 1954–57 ja palasi näin kuvataiteen pariin. Koskinen aloitti taiteilijana henkilökuvista ennen kuin eteni abstraktimpiin töihin. Taiteellisen kehityksen käänne Koskisella tapahtui vuonna 1969, kun hän kävi lähellä kuolemaa. Sen jälkeen hän kitki taiteestaan pois kaiken turhan, ja keskittyi löytämään puhtaan ja selkeän näkemyksen, jossa omien sanojensa mukaan ”ilma on pakkasenraikasta, maa hapekasta ja sielussa suvivirren kaltainen selittämätön kaipuu”. Taiteilijaurallaan Koskinen kokeili maalaamisen lisäksi myös puupiirroksia, -veistoksia sekä grafiikkaa.

Koskinen ei pitänyt itseään varsinaisena konkretistina, vaikka hänen kehityksensä maalarina etenikin eniten konkretismin rytmissä. Sen sijaan hän kutsui itseään mystiseksi konkretistiksi, joka halusi taiteessaan kokeilla erilaisilla dramaattisilla jännitteillä eikä kieltää itseltään tunteen ilmaisua järjen kustannuksella. Koskinen ei saanut taiteeseensa vaikutteita taiteesta, luonnosta tai tarkoituksellisesti mistään muustakaan, vaan hänen luomistyönsä suunta pohjautui elämälle itsessään. Koskisen maalauksissa rakenne, muodot ja värit liittyvät toisiinsa kiinteästi. Työskentelyn alkuvaiheessa muoto on tärkein, mutta myöhemmin väri astuu etusijalle.

Koskinen oli Keuruun taiteilijaseuran perustajajäsen ja Jyväskylän taiteilijaseuran jäsen. Hänelle myönnettiin Keuruun kulttuuripalkinto vuonna 1986 ja valtion taiteilijaeläke vuonna 1991.

Lähteet:

- [Veikko Koskinen \(keuruunmuseum.fi\)](https://www.keuruunmuseum.fi/)
- [Taiteilija Veikko Koskinen on kuollut | Keski-Suomi | Keski-suomalainen \(ksml.fi\)](https://keski-suomi.fi/taiteilija-veikko-koskinen-on-kuollut)
- Loihitusuutta: teoksia vuosilta 1958–1997. Veikko Koskinen (1997)
- Veikko Koskinen (Keuruun taidemuseo 1989)
- 2000+ Keski-suomalaisista kuvataiteilijoista vuosittain vaihteessa (Hannu Castrén 2001)